

К@НТЫНЕНТЫ

ПРЫВІД «ХАЛІФАТА»

Куды мігрыруе «Ісламская дзяржава»?

«Сілы дэмакратычнай Сірыі» (SDF), якія складаюцца з курдскіх і арабскіх атрадаў, абвясцілі аб вываленні апошняга анклага тэрарыстычнай групы «Ісламская дзяржава» (ІД) на ўсходнім беразе ракі Еўфрат у населеным пункце Эль-Багуз. Баі за стратэгічны пасёлак ішлі амаль паўтара месяца, усяго сумесная аперацыя SDF і міжнароднай кааліцыі па зчыстцы ўсходняга берага працягвалася каля паўгода. У Эль-Багузе быў узяты сцяг SDF і прайшоў невядлі парад, на якім прысутнічаў намеснік спецапсаванніцы ЗША пры антытэрарыстычнай кааліцыі Уільям Ройбак. Услед за гэтым Белы дом распусціў заяву прэзідэнта ЗША Дональда Трампа, які абвясціў, што вывалены ўсе тэрыторыі Сірыі і Ірака, якія калісьці кантралявала экстрэмісцкая група «Ісламская дзяржава». Чаму ва ўсім свеце не спяшаюцца звычайна паўночнае перамогу над злавесным «халіфатам»?

выя рэсурсы. Паводле розных ацэнак, цяпер штомесячна даход тэрарыстаў дасягае 40 мільянаў долараў, што ў 20 разоў пераўзыходзіць рэсурсы ІД.

Джихад крокавай даступнасці

Дырэктар Цэнтра вывучэння сучаснага Афганістана Амар Несар шмат гадоў даследуе «Аль-Каїду», ІД і іншыя экстрэмісцкія арганізацыі. У размове з РІА «Навіны» ён выказаў здагадку, што абедзве групы каардынуюць свае дзеянні. Пры гэтым эксперт звярнуў увагу на тое, што рэбрэндынг магчы-

калі ІД стварае свае пазіцыі ў Сірыі і Іраку, яе паслядоўнікі перасяляюцца ў іншыя рэгіёны, змешчаныя з мірнымі жыхарамі і пачынаюць весці партызанскую вайну. «Абедзве структуры аб'ядноўвае джихадзісцкая ідэалогія. Але «Аль-Каїда» сцвярджае, што для халіфата патрэбны асаблівы ўмовы, а галоўнае — хіджры, перасяленне мусульман на пэўную тэрыторыю, каб захаваць чысціню рэлігіі. Прыхільнікі ж ІД не прывязваюць халіфат да нейкай тэрыторыі. Калі няма хіджры, яны заклікаюць стварыць яе ў сябе дома. Адноль смяротнікі-адзінкі, якія, выкарыстоўваючы падручныя сродкі, здзяйсняюць тэракты. Я называю гэтую тактыку радыкалаў «джихад-дам крокавай даступнасці», — заўважыў Андрэй Сярэнка.

Чорны крзатыў

«Сёння асноўнае папайненне ІД — гэта не баевікі з Сірыі і Ірака, а моладзь, якая сімпатызуе ідэалогіі джихаду па ўсім свеце. Большасць прыхільнікаў ІД — людзі да трыццаці гадоў. Вядомыя выпадкі вярбоўкі школьнікаў старшых класаў», — тлумачыць Амар Несар. Новых прыхільнікаў радыкальнае ісламісты прыцягваюць праз інтэрнет, сацыяльныя сеткі, месенджары, асабліва папулярныя сярод моладзі. Пераконваюць, спасылаючыся на «аўтарытэты»: Усаму бен Ладэна, Аімана аз-Завахіры і іншых тэрарыстаў, якія быццам бы не звязаны з ІД. Але ідэалогія абавязкова ўдакладняецца: усіх радыкальных ісламістаў аб'ядноўвае «барацьба з нявернымі».

Трыугоз з нагоды збліжэння тэрарыстычных арганізацый б'е Расія. «Іх аб'яднанне можа прывесці да стварэння так званых гібрыдных тэрарыстычных холдынга з магнутай рэсурснай базай і сур'езным дэструктыўным патэнцыялам», — заявіў раней кіраўнік антытэрарыстычнага цэнтра Службы знешняй разведкі Сяргей Кожацеў. Каб не дапусціць гэтага, ён заклікаў краіны перастаць дзяліць тэрарыстаў на «дрэнных» і «добрых». «Стаўка на маджахедаў у Афганістане ў свой час прывяла да ўзнікнення «Аль-Каіды» і тэрактаў 11 верасня ў ЗША, а супрацьпраўнае ўмяшальніцтва ў Іраку і Сірыі спрыяла стварэнню ІД і «Джабхат ан-Нусры», — адзначыў кіраўнік антытэрарыстычнага цэнтра. З нагоды магчымага зліцця груповак выказвае апасенні і генеральны сакратар ААН Антоніу Гутэраш. «Гатунасць некаторых членаў сетак ІД і «Аль-Каіды» падтрымлівае аперацыі аднаго па-ранейшаму выклікае заклікачанаць», — адзначыў генсек.

На хвалі «арабскай вясны»

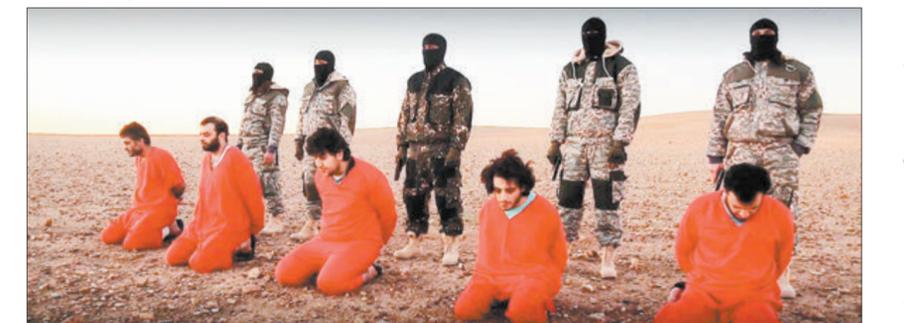
Пяць гадоў таму, калі невядомыя экстрэмісты захапілі ў Сірыі і Іраку частку тэрыторый, ніхто не надаў гэтай асабліва значэння. Яно і не даўна: на Блізкім Усходзе якраз у гэты час у самай разгары была «арабская вясна». Небяспекі ўсвядомілі, калі радыкалы пачалі актыўна займаць новыя тэрыторыі, тэрарызоўчы мірнае насельніцтва, прычым колькасць іх прыхільнікаў імкліва павялічвалася. Сябе яны называлі членамі «Ісламскай дзяржавы Ірака і Леванта» (ІДІЛ). Духовным лідарам і кіраўніком будучага халіфата абвясцілі Абу Бакра аль-Багдадзі, які да гэтага быў членам «Аль-Каіды». Але гэта не аднае, што звязвала ІДІЛ з самай магутнай на той момант тэрарыстычнай арганізацыяй. «Аль-Каїда» разглядала новую структуру як сваю «дачку» ў Іраку. Тэрарысты разлічвалі папоўніць свае шэрагі баевікамі, якія ваявалі супраць ЗША на баку Садама Хусейна. І ім гэта ўдалося. Аднак неўзабаве іракскія ісламісты адмовіліся ад заступніцтва, заявіўшы пра ўласныя амбіцыі. Яны нацэліліся на стварэнне сувэтнага халіфата і назвалі сябе глабальна — «Ісламская дзяржава».

яднала тут джихадзістаў у баявую групоўку «Джабхат ан-Нусра». Тэрарысты прысягнулі на вернасць Аіману аз-Завахіры, які ўзначаліў «Аль-Каїду» пасля знішчэння Усамы бен Ладэна. Агульная плошча кантраляванай тэрарыстамі ІД тэрыторыі — так званая халіфата — дасягала ў 2014 годзе 100—110 тысяч кв. км, а колькасць насельніцтва, якое тут пражывала, складала восем мільянаў чалавек. Пакуль ІД і «Джабхат ан-Нусры» удалася ўтрымліваць пад кантролем іракскія і сірыйскія тэрыторыі і весці вайну супраць сіл міжнароднай кааліцыі, «Аль-Каїда» сышла ў цень. Але па меры таго як кантроль над захопленымі тэрыторыямі вяртаўся да ўрадавых сіл дзвюх краін, а даходы ад нелегальнага продажу нафты скарачаліся, тэрарысты ўспомнілі пра сваё паходжанне. «Ідэалагічныя рознагалосці з «Аль-Каїдай» нязначныя. Мы захоўваем вернасць Завахіры і разлічваем на яго дапамогу ў разгроме рэжыму Башара Асада», — заявіў нядаўна вераход нусраўцаў Абу Мухамед аль-Джуліні. «Аль-Каїда» таксама аказалася незлапамятная. Нядаўна арганізацыя заклікала колішніх «дачок» працягнуць джихад супраць няверных і паабяцала дапамагчы грашмыма. За нядоўгі перыяд забыцця алькаїдаўцы назапасілі значныя фінанса-

мы не толькі за кошт уласных сіл, але і прыцягнення іншых, больш дробных падпольных аб'яднанняў. «Мяжа паміж «Аль-Каїдай» і ІД вельмі тонкая. Калі адна група перажывае няўдачы, то баевікі, якія выдавалі сябе за яе паслядоўнікаў, пачынаюць шукаць іншую апаору. Прычым буйныя тэрарыстычныя арганізацыі часта бяруць адказнасць за тэракты, якіх не здзяйснілі. Іх выканаўцамі могуць быць разрозненыя падпольныя групы, якія спрабуюць звярнуць на сябе ўвагу. Яны здзімаюць тэракт на відэа, адпраўляюць яго праз інтэрнет вераходам ісламістаў. Тым далучаюцца, каб падтрымаць міф аб сваёй непальнавернасці», — кажа Амар Несар. Палітолаг Андрэй Сярэнка расптлумачыў РІА «Навіны», што цяпер,

У Сірыі сітуацыя развівалася па падобным сцэнарыі. «Аль-Каїда» аб-

Навігатар зносіны — ГЭТА РАСКОША? Або чаму багацеі адмаўляюцца ад гаджэтаў

Чалавечыя зносіны становіцца таварам класа люкс, а актыўнае спажыванне лічбавых паслуг у паўсядзённым жыцці — прыкмета беднасці, лічыць рэпарцёр The New York Times Нэлі Боўлз, яе меркаванне прыводзіць расійскі партал gazeta.ru.

Выкарыстанне гаджэтаў дазваляе зрабіць таннейшымі адукацыю, догляд пажылых людзей, заказ страў, тлумачыць журналіст. Аднак ужо цяпер забяспечаныя людзі хочучы, каб іх дзеці гулялі з канструктарам, а не са смартфонам, і аддаюць іх у прыватныя школы, дзе не прымяняюцца сучасныя тэхналогіі, а баўленне часу без тэлефона, сацыяльных сетак і электроннай пошты становіцца сімвалам статусу. «Чалавечыя зносіны становяцца раскошай», — піша яна.

Пакуль у жыцці небагатых людзей з'яўляецца ўсё больш экраннаў, з жыцця багацеяў яны знікаюць. У пацярджэнне сваіх слоў рэпарцёр прыводзіць даныя даследаванняў Інстытута Раскошы, які вывучае лад жыцця багатых людзей. Згодна з імі, выдаткі на падарожжы і харчаванне перавышаюць выдаткі на гаджэты. Багацеі імкнучыся да асабістага ўзаемадзеяння з іншымі людзьмі і атрымліваюць задавальненне ад жыцця, не выкарыстоўваючы для гэтага смартфоны і планшэты.

«Мы бачым, што чалавечая спагада становіцца раскошай, — кажа дырэктар інстытута Мілан Педраца. — Станоўчыя ўражанні звязаны з удзелам іншых людзей — падумайце, напрыклад, пра задавальненні ад масажу. Адукацыя, ахова здароўя, крамы — усё пачынаюць шукаць спосабы зрабіць вопыт больш «чалавечым».

Калі ў 1980-х гадах валоданне тэхналагічнымі навінкамі было сімвалам багацця і ўлады, то сёння гаджэты даступныя большасці слаёў насельніцтва. «Пайджары калісьці былі важнымі, таму што паказвалі, які вы важны, заняты чалавек, — кажа старшыня аддзела маркетынгу ўніверсітэта Паўднёвай Каліфорніі Джозэф Нуньес. — Сёння, калі вы знаходзіцеся на вяршыні іерархіі, вам не трэба нікому адказ-

ваць — гэта іншыя павінны адказваць вам».

Інтэрнэт і тэхнічная рэвалюцыя адкрылі доступ да сацсетак і электроннай пошты ў роўнай ступені для багатых і бедных. Масавасць зрабіла іх непрываднымі. Даследаванні паказваюць, што цяга да сацыяльных сетак і інтэрнэт-пляцовак часам набывае нездаровае адценне, нават пераўтвараецца ў залежнасць, становячыся шкоднай звычайнай падобна курэнню. А багатыя людзі сочаць за сваім здароўем лепш, чым бедныя. Яны могуць дазволіць сабе адмовіцца ад продажу сваіх даных і ўвагі ў якасці прадукту.

У дзядей, якія праводзяць больш за дзве гадзіны штодзень з гаджэтамі ў руках, больш нізкія адзнакі ў тэстах на мысленне і веданне мовы. Акрамя таго, у іх назіраецца заўчаснае станчэнне кары галаўнога мозгу. У дарослых людзей выяўлена сувязь паміж доўгім выкарыстаннем гаджэтаў і депрэсіі. У школах усё часцей выкарыстоўваюцца ноўтбукі — мяркуецца, што гэта падрыўце дзядей да працы з «ручнымі» гаджэтамі ў будучыні. У маленькіх амерыканскіх гарадах і зусім рэалізоўца праграмы дыстанцыйнага навучання праз камп'ютар.

Тым часам супрацоўнікі высокатэхналагічных кампаній, наадварот, аддаюць дзядей у прыватныя школы, дзе кантакт з гаджэтамі зводзіцца да мінімуму. Багатыя дзедзі праводзяць перад экранамі значна менш часу, чым бедныя. Магчыма, камфорт пры ўзаемадзеянні з іншымі людзьмі стане своеасаблівым класавым маркерам, лічыць Боўлз. І нават пры ўсім жаданні адмові-

Непазнанае — ДА ЧАГО СНІЦЦА ЗУБР У ДОМЕ Тлумачэнне якіх сноў шукалі беларусы ў інтэрнэце

Кожны дзень інтэрнэт-карыстальнікі задаюць у пошукавіках пытанні, звязаныя з тлумачэннем сноў. Па іх можна меркаваць, што сніцца людзям часцей за ўсё. Павял Сувэтнага дня сну каманда «Яндэкса» вывучыла запыты беларускіх карыстальнікаў пра сны. Для гэтага былі ўзятыя запыты за 2018—2019 гады са словам «сніцца» і яго формамі.

Сны карыстальнікаў вельмі разнастайныя. Нягледзячы на тое што шмат каму сніцца адны і тыя ж прадметы і героі, яны ўдзельнічаюць у сотнях, а то і тысячках розных сюжэтаў. А сюжэты, якія паўтараюцца, адрозніваюцца мнствам дэталей.

Часцей за ўсё ў запытах беларусаў пра сны фігуруе слова «цяжарнасць». Напрыклад, карыстальнікі пытаюцца, «да чаго сніцца дзве палоскі на тэсце на цяжарнасць» і «да чаго сніцца цяжарнасць тройняй».

А вось дзсятка слоў з запытаў аб снах, якія часцей за ўсё згадваюцца ў пошукавай «Яндэкс»: 1. Цяжарнасць. 2. Чалавек. 3. Памерлы. 4. Дзіця. 5. Змяя. 6. Былія. 7. Дом. 8. Рыба. 9. Зуб. 10. Муж.

Таксама даследчыкі падрыхтавалі «воблака сноў», дзе сабралі 25 самых папулярных з'яў і персанажы са сноў беларусаў. У запытах аб снах часта гуляць тэма дабрабыту: «да чаго сніцца купіць кватэру», «да чаго сніцца залатыя ўпрыгажэнні шмат для жанчыны», «да чаго сніцца купля машыны». Мяркуючы па

Урокі жыцця — УМЕННЕ ПРАВІЛЬНА ВЫКІДАЦЬ Чаму ў японцаў вярта браць прыклад барацьбы са смеццем

Паводле інфармацыі выдавецтва The Sun, улады Японіі прынялі незвычайнае рашэнне ў барацьбе са смеццем на вуліцах.

У рамках эксперымента яны паставілі спецыяльныя смеццевыя бакі, абсталяваныя дыспэнсамі. Як толькі гараджане выкідае смецце ў гэтыя бакі, на экран адлюстравваюцца кароткія ролікі з вядомымі актывістамі фільмаў для дарослых, якія дзякуюць людзям «за чыстыя вуліцы». Падобныя кантэйнеры ўжо ўсталяваныя на некалькіх вуліцах Токія.

Але гэты факт — хутчэй з незвычайнага новаўвядзення, пра работу японцаў са смеццем ведае ўжо ўвесь свет. У мінулым годзе японскія заўзятары на чэмпіянаце свету па футболе ў Расіі здзівілі ўсіх: пасля гульні сваёй каманды яны прыбралі смецце на трыбунах за сабой і астатнімі аматарамі спорту. Здзіўлілі «чысціхам» не толькі расіяне, але і многія замежнікі. І... сталі рабіць тое ж самае.

Самі ж японцы ніяк не маглі ўцяміць, чым іншых так здзіўляе іх імкненне да чысціні. У Японіі прыборка смецця, яго перапрацоўка і прафесія «зборшчыка смецця» лічацца прэстыжнымі і паважанымі. А проста выкінуць тшосці непатрэбнае ў сметніцу для любога японца — рэч наймавернае. І нават супрацьзаконная. Пустую тару трэба прадымаць, высушыць, кампактна скласці ў празрыстыя пакеты з ужо выкарыстанымі паперамі і выкінуць у спецыяльныя бакі.

Ёсць адзін цікавы нюанс. Многія лічаць, што японская казка ў выглядзе амаль безадходнага грамадства — не што іншае, як перанятая японцамі досвед барацьбы са смеццем часоў СССР. Макулатуру і металалю, пустыя бутэлькі ў нас збіралі сем'ямі, сапборнічалі на плане збору другаснай сыравіны паміж школамі і падпрямствамі. Вось яны, вытокі японскай антымусццевай канцэпцыі.

У японскіх школах прыборка класу, туалетаў — неад'емная частка адукацыі. Дзядей змалку вучаць класіфікацыі аб чысціні месцаў агульнага карыстання. У выніку ў дарослым жыцці японцы кіруюцца прывітай звычайнай аўтаматычна прыборка за сабой, дзе ён былі — дома ці на стадыёне. Вельмі надрэчны, а калі казачы больш дакладна, вельмі выдатны і патрэбны прыклад для пераймання.

Матэрыялы падрыхтаваў Іван КУПАРБАС.